

IZ INFORMACIJE O OPRAVLJANJU STROKOVNIH IZPITOV DELAVCEV,
KI OPRAVLJAJO NALOGE NA PODROČJU SOCIALNEGA VARSTVA^x

Na podlagi zakona o socialnem skrbstvu z dne 31.12.1974 je bil 17.3.1978 sprejet pravilnik o pripravniški dobi in o strokovnih izpitih delavcev, ki delajo na področju socialnega skrbstva. Zakon je posebej opredelil, kdo so strokovni delavci na področju socialnega skrbstva in jih zavezal, da morajo poleg ostalih izobrazbenih pogojev opraviti strokovni izpit, kot pogoj za delo na tem področju. Ta določila je prevzel novi zakon o socialnem skrbstvu, ki je bil sprejet 7.12.1979, s katerim je bil postavljen rok, da morajo vsi strokovni delavci opraviti strokovni izpit v roku 2 let po uveljavitvi zakona. S tem je bila podana jasna usmeritev, da se na strokovna opravila na področju socialnega skrbstva ne morejo razvrščati delavci, ki nimajo strokovnega izpita oziroma ki tega niso opravili po končani pripravniški dobi, čeprav so po sedaj veljavnih predpisih imeli možnost polaganja izpita pri Sekretariatu za občo upravo SRS.

Prvi kandidati za opravljanje strokovnega izpita po sprejetem programu so se prijavili spomladi leta 1980. Do konca leta 1981 je pristopilo k opravljanju strokovnega izpita 269 od skupno 422 strokovnih delavcev (podatek maj 1979) ali 63,7 %.

Na področju socialnega skrbstva je zaposleno skupaj 357 socialnih delavcev z višjo strokovno izobrazbo. Od teh je do konca leta 1981 pristopilo k strokovnemu izpitu 243 ali 65,5 % vseh socialnih delavcev.

^x Informacijo je pripravil Republiški komite za zdravstveno in socialno varstvo SR Slovenije

Ostalih strokovnih delavcev je 65 (psihologi, pedagogi, pravniki itd.) od katerih jih je pristopilo k strokovnem izpitu 26 ali 40 %.

Pri pregledu rezultatov, ki so jih kandidati dosegli, smo lahko zadovoljni z znanjem in poznavanjem področja kot celote - tako pri splošnem delu strokovnega izpita kot posebnem delu v katerem se preverja teoretično pridobljeno znanje v teku rednega šolanja, poznavanje predpisov s področja socialne dejavnosti in njihova praktična uporabnost pri vsakdanjem delu.

Strokovni izpit za delo na področju socialnega skrbstva obsega splošni in strokovni del.

Splošni del obsega naslednje predmete:

- Družbenopolitična ureditev SFRJ in SRS
- Družbenoekonomski odnosi delavcev v združenem delu
- Organizacija socialnega skrbstva
- Splošni upravni postopek in njegova uporaba v zadevah socialnega skrbstva.

Strokovni del obsega naslednje predmete:

- Družinsko zakonodajo
- Družbeno varstvo otrok
- Usposabljanje otrok in mladoletnikov z motnjami v telesnem in duševnem razvoju ter ukrepi in zaposlovanje odraslih
- Obravnavanje mladoletnikov v kazenskem pravu in izvrševanje kazenskih sankcij
- Varstvo odraslih in posebnih skupin prebivalstva.

Kandidati z visoko stopnjo izobrazbe (15) so vsi uspešno opravili strokovni izpit z naslednjim uspehom:

odlični uspeh	5 delavcev	ali	33,5 %
prav dober uspeh	3 delavci	ali	20 %
dober uspeh	6 delavcev	ali	40 %
zadosten uspeh	1 delavec	ali	6,5 %

Z višjo stopnjo izobrazbe je od skupnega števila v letih 1980 in 1981 (254) uspešno opravilo strokovni izpit 234 delavcev ali 92 % z naslednjim uspehom:

odlični uspeh	41 delavci	ali	17,5 %
prav dober uspeh	82 delavcev	ali	35 %
dober uspeh	103 delavci	ali	44 %
zadosten uspeh	8 delavcev	ali	3,5 %

En popravni izpit je imelo 14 delavcev ali 5,6 %, dva popravna izpita so imeli 4 delavci ali 1,6 %, negativno oceno iz več predmetov pa sta imela 2 delavca ali 0,8 %.

Pri analiziranju posameznih izpitnih rokov po številu kandidatov, uspešnosti grupe kot celote ter doseženih uspehih po predmetih smo ugotovili, da je ob istih kriterijih uspeh v letu 1981 slabši kot v letu 1980. To je pripisati dejstvu, da je v letu 1981 opravljajo strokovni izpit več mlajših delavcev, ki teoretičnega znanja, pridobljenega v teku študija, še niso dovolj uporabno povezali z praktičnim delom ali pa so svoje pridobljeno znanje ozko usmerili samo v področje na katerem delajo in ne zajemajo v svojem nadaljnjem izobraževalnem procesu področja kot celote. Zlasti lahko praktično ocenimo poznavanje samoupravnih odnosov področja, kar na eni strani govori o dokaj ozki usmerjenosti posameznika in manj na njegovo širšo družbeno angažiranost, ki bi morala biti sestavni del vsakega strokovnega delavca na tem

pomembnem družbenem področju. Rezultati, ki so jih kandidati dosegli pri strokovnih predmetih na izpitu pa govorijo, da bi tudi pri teoretičnem študiju na VŠSD več pozornosti posvetili praktični uporabnosti teorije v praksi in z diplomskim usposabljanjem zlasti mlajših kadrov prispevali k formiranju vsestransko usposobljenih delavcev za delo na področju socialnega varstva.

STALIŠČA IN SKLEPI:

1. Delovne organizacije na področju zdravstvenega in socialnega varstva bi morale z organiziranim delom v času izobraževanja in pripravništva nuditi učencem, študentom in pripravnikom možnost, da se čim bolj seznanijo s praktičnim delom in tako usposobiijo za samostojno opravljanje poklica.
2. Preizkus usposobljenosti za samostojno delo delavcev na področju zdravstvenega in socialnega varstva je treba dvigniti na višjo strokovno raven, kar velja zlasti za delavce z višjo in visoko strokovno izobrazbo.
3. Vsebino strokovnega izpita delavcev na področju socialnega varstva je treba prilagoditi kandidatovemu delovnemu področju in pri tem izhajati iz nalog, ki jih opravlja, z namenom, da se preveri njegova usposobljenost za samostojno delo. Da bi socialne in drugi delavce bolj usmerili v preventivno delo, naj se ob preizkusu znanja preverja tudi širše poznavanje socialne problematike. Ta stališča naj se upoštevajo pri dopolnitvah ustreznega izvršilnega predpisa.
4. V procesu usmerjenega izobraževanja in usposabljanja je treba zagotoviti, da se bodo delavci na vseh stopnjah in področjih dela dejansko usposobili za samostojno delo, kar naj bi se preverilo s strokovnim izpitom, ki naj se tudi v prihodnje opravlja na republiškem upravnem organu.

IZ TUJIH REVIJ

STATISTIKA O IZOBRAŽEVANJU SOCIALNIH DELAVCEV V ZDA

Allen Rubin, Statistics on Social Work Education in the United States: 1980. Council on Social Work Education, New York, 1981.

Podatke za redno letno statistično poročilo sveta za izobraževanje za socialno delo so posredovali vsi podiplomski programi za socialno delo in 84 % dodiplomskih programov. V ZDA je bilo v letu 1980 275 programov za socialno delo; od tega 190 samo dodiplomskih, 54 "združenih" dodiplomskih in podiplomskih in 31 samo podiplomskih. 58,5 % vseh programov poteka v organizacijskih okvirih državnih kolidžev in univerz, sledijo programi v ustanovah, povezanih s cerkvijo in v zasebnih ustanovah. Večina podiplomskih programov je na univerzah z več kot 10 tisoč študenti, dodiplomski programi pa so po manjših univerzah in kolidžih, skora polovica na šolah z manj kot 5 tisoč študenti. Število učiteljev, ki poučujejo v programih za socialno delo je 4702. Zanimivo je, da ima večina dodiplomskih programov manj kot 10 učiteljev, v poprečju 6,8. Gre torej za sorazmerno majhne šole, ki so po tej značilnosti kar primerljive z našimi. V podiplomskih programih pa sodeluje poprečno po 40 učiteljev na program, od tega 28 s polnim delovnim časom. Dve tretjini vseh učiteljev, ki sodelujejo pri programih socialnega dela, sta stoddostno zaposleni samo na teh programih. Med učitelji je v poprečju približno enako število moških kot žensk, vendar pa je na dodiplomskih nekaj več žensk, na podiplomskih pa več moških. Vsi učitelji imajo najmanj magisterij, v večini prav iz socialnega dela. Tako ima na dodiplomski stopnji 70 % učiteljev magisterij, 10 % pa doktorat iz socialnega dela, ostali imajo magisterij ali doktorat iz drugih disciplin. Na podiplomskih programih pa ima 49 % učiteljev magisterij iz socialnega dela, 24 % pa doktorat, kar pomeni da ima tudi na

podiplomskih programih skoraj tričetrť učiteljev akademsko stopnjo iz socialnega dela in le četrtina iz drugih disciplin. Poprečna plača rednega profesorja na podiplomskem programu (najvišji rang) je 32 060 dolarjev na leto, poprečna plača inštruktorja z magisterijem (najnižji rang) na dodiplomskem programu je 14 940 dolarjev. Med plačami učiteljev je torej skoraj tolikšen razpon kot pri nas med najvišjim osebnim dohodkom učitelja in osebnim dohodkom snažilke.

Podatki o študentih se nanašajo le na 219 dodiplomskih programov (84 %), ker ostali niso odgovorili. Skupaj je bilo v letu 1980 v teh programih vpisanih 27 051 rednih študentov (v resnici bi jih bilo torej več kot 30 tisoč) ali poprečno (median) 60,6 študentov na program. Diplomiralo je 7791 študentov ali slaba tretjina. V magistrski program se je vpisalo 17 122 rednih in 5274 študentov ob delu, v doktorskega pa 825 rednih in 710 ob delu. Istega leta je bilo podeljenih 9850 magistratur in 213 doktorskih naslovov. Med vpisanimi v magistrske programe je 75,9 % žensk, 73,5 % jih je med tistimi, ki so uspešno končali te programe. Med vpisanimi v doktorske programe je le 56,5 % žensk. Kandidati za magisterij so v večini mlajši od 26 let, doktorskega študija pa se lotevajo že nekoliko starejši, večina je med 31 in 40 leti. Največ študentov podiplomskega študija se v prvem letu usmeri v študij generičnega, polivalentnega socialnega dela (40 %), sledi klinični usmeritev, neposredno delo z ljudmi, "mikro" socialno delo in delo s posameznikom. V drugem letu se rang teh usmeritev le zamenja. Manj je zanimanja za skupinsko delo, skupnostno delo, upravo, socialno politiko, institucionalne intervencije (mezo/makro intervencije) in raziskovanje. Pri delovni praksi se jih največ odloči za področje duševnega zdravja (psihiatrično socialno delo), za zdravstvene ustanove, za področje varstva družine in otrok. Za druga področja je manj zanimanja.

Trendi v zadnjih petih letih: nekoliko narašča število dodiplomskih programov, povečuje se število učiteljev in študentov, predvsem žensk (kar je najbolj očiten trend). Število žensk med diplomanti je naraslo od 77 % v letu 1976 do 84 % v letu 1980. Na podiplomskem študiju je najbolj dramatičen trend velik upad števila prijav - za 30 % v primerjavi s 1975. letom. Število sprejetih pa se je povečalo na 61 %. Povečuje se število študentov ob delu, ki obsega skoraj eno četrtnino vpisanih v magistrske programe, upada pa število rednih študentov tretje stopnje. Pri obeh kategorijah študentov narašča število žensk.